

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
Кафедра внутрішньої медицини № 3 з фтизіатрією

«УЗГОДЖЕНО»

Гарантом освітньо-професійної програми
«Стоматологія»
« 28 » серпня 2024 року

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Головою вченої ради стоматологічного
факультету
Протокол від 28 серпня 2024 р. № 1

**СИЛАБУС
ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА**

обов'язкова

рівень вищої освіти
галузь знань
спеціальність
кваліфікація освітня
кваліфікація професійна
освітньо-професійна програма
форма навчання
курси та семестри вивчення
навчальної дисципліни

другий (магістерський)
22 Охорона здоров'я
221 Стоматологія
магістр стоматології
лікар-стоматолог
Стоматологія
денна
3 курс 6 семестр
4 курс 7 семестр

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри внутрішньої медицини
№3 з фтизіатрією
Протокол від 28 серпня 2024 р. № 1

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	Доцент Борзих Оксана Анатоліївна, к.мед.н., доцент Лавренко Анна Володимирівна, к.мед.н., доцент Дігтяр Наталія Іванівна, к.мед.н., доцент Герасименко Наталія Дмитрівна, к.мед.н., Мормоль Ірина Анатоліївна, к.мед.н., асистент Авраменко Яніна Миколаївна, асистент
Профайл викладача (викладачів)	https://int-med-three.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	+380532676269
E-mail:	vnutrmed3@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://int-med-three.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кількість кредитів / годин – 6,0 кредитів ЄКТС / 180 годин, із них:

на 3 курсі 6 семестр: 3,0 кредити / 90 годин, із них лекції – 12 год., практичні заняття – 36 год., самостійна робота – 42 год.

на 4 курсі 7 семестр: 3,0 кредити / 90 годин, із них лекції – 12 год., практичні заняття – 36 год., самостійна робота – 42 год.

Вид контролю – підсумковий модульний контроль (ПМК)

Політика навчальної дисципліни

При організації освітнього процесу в ПДМУ викладачі і студенти діють відповідно до:

Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-dokumenti>).

Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та співробітників Полтавського державного медичного університету (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/viddil-monitoringu-osvity/informaciyi-materiali-n-process-vimo-ek9k>).

Правил внутрішнього розпорядку для студентів Полтавського державного медичного університету (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-dokumenti>).

Положення про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-dokumenti>).

Положення про організацію самостійної роботи студентів в Полтавському державному медичному університеті (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-dokumenti>).

Положення про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу Полтавського державного медичного університету. (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-dokumenti>).

Кафедра внутрішньої медицини № 3 з фтизіатрією розташована на базі терапевтичного відділення КП «1-а міська клінічна лікарня Полтавської міської ради» за адресою: м. Полтава вул. Олеся Гончара 27а.

Студенти приходять на заняття згідно з розкладом. Запізнення на заняття не допускається. Заняття проводяться без перерви. В приміщенні лікарні розташована гардеробна, де студенти переодягаються. Під час перебування на кафедрі студенти повинні дотримуватися професійного дрес-коду, який передбачає медичну форму — халат і медичну шапочку, бажано білого кольору бездоганно чисті, випрасувані. У приміщенні кафедри не допускається носіння головних уборів. Забороняється носіння медичної форми під верхнім одягом та поза зоною клінічної бази. Дотримання вказаного дрес-коду забезпечується на основі морального самоконтролю кожного студента.

Опис навчальної дисципліни (анотація).

Програма навчальної дисципліни: «Внутрішня медицина» забезпечує втілення принципу наскрізного викладання та сприятиме підвищенню якості підготовки студентів. Вивчення внутрішньої медицини має першочергове значення для підготовки лікарів усіх спеціальностей. Лікар будь-якої спеціальності повинен уміти надати першу лікарську допомогу при невідкладних станах, травматичних ушкодженнях, кровотечі, клінічній смерті; виконувати ін'єкції, пункції, переливання компонентів крові та інші маніпуляції. Сучасний фахівець-стоматолог з вищою медичною освітою повинен бути всебічно розвинутою, високоерудованою людиною, яка володіє основними знаннями, уміннями, навичками, що дозволяють забезпечити профілактику, діагностику та лікування не тільки стоматологічних захворювань, але й загально-соматичних патологічних станів, які можуть загрожувати життю, здоров'ю та працездатності людини. Важливою умовою для спеціаліста високого рівня є постійне підвищення свого професійного рівня.

Дисципліна вивчається студентами, які навчаються на 3 та 4 курсах. Одним із важливих завдань вивчення дисципліни є перетворення суто теоретичних знань з основних базових дисциплін у практику діагностичного пошуку та навчання студентів сприймати організм людини як єдине ціле, висвітлити взаємозв'язок патології ротової порожнини та внутрішніх органів, виробити навички швидкого обстеження і надання невідкладної допомоги хворим на догоспітальному етапі та в надзвичайних ситуаціях.

Адже ротова порожнина тісно пов'язана з різними органами і системами. При деяких захворюваннях внутрішніх органів перші симптоми дуже часто виявляються саме на слизовій оболонці ротової порожнини, що спонукає хворого звертатись до лікаря-стоматолога.

Крім того, в практиці роботи лікаря-стоматолога можливе виникнення тих чи інших невідкладних станів, зумовлених патологією внутрішніх органів, і тактика, яку вибере лікар-стоматолог, може стати вирішальним фактором життя та здоров'я хворого.

Програма з «Внутрішньої медицини» представлена 1 модулем.

На 3 курсі проводиться вивчення діагностики та лікування хвороб органів дихання, хвороб органів кровообігу, ревматичних хвороб, хвороб органів травлення. На 4 курсі проводиться навчання, що передбачає опанування навичок ведення медичної документації (історії хвороби, амбулаторної картки хворого), вивчення діагностики та лікування хвороб органів сечоутворення та сечовиділення, хвороб ендокринної системи та обміну речовин, хвороб органів кровотворення, алергічних хвороб та іммунодефіцитних станів.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки):

Пререквізити.

Вивчення внутрішньої медицини базуються на вивченні студентами біології, анатомії і фізіології людини, фармакології, гігієни, патологічної анатомії, патологічної фізіології, медицини надзвичайних ситуацій, терапії, хірургії, та інших клінічних дисциплін й інтегрується з цими дисциплінами;

Постреквізити. В подальшому в процесі навчання набуті знання інтегрується в навички семіотичного мислення та передбачає формування умінь застосовувати знання з внутрішньої медицини в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності, а саме закладає основи теоретичних знань і практичних навичок з організації і надання екстреної медичної допомоги пацієнтам за умови виникнення невідкладних станів на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах, у тому числі й під час надзвичайних ситуацій.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є перш за все вступ в основний курс внутрішньої медицини, навчання студентів методам обстеження, вивчення симптомів і синдромів, які виявляються за допомогою різних методів обстеження (семіотика), побудова діагностичних заключень на основі даних спостереження (методика діагнозу), вивчення питань внутрішньої медицини щодо лікування внутрішніх захворювань у межах, відповідних підготовці лікарів-стоматологів з урахуванням особливостей спеціальності 221 «Стоматологія» та опанування майбутніми лікарями стоматологами практичних навичок і вміння розпізнавати за зовнішніми ознаками та даними анамнезу найбільш поширені захворювання, їх ускладнення, які загрожують життю пацієнтів, знати тактику лікаря - стоматолога щодо хворих із соматичною патологією; вміти оцінювати значення соматичної патології для виникнення та перебігу хвороб органів ротової порожнини та роль патології органів ротової порожнини в розвитку соматичних захворювань.

Основними завданнями вивчення дисципліни за модулем 1. “Внутрішня медицина” є:

проведення опитування та фізикального обстеження хворих та аналіз їх результатів в клініці внутрішніх хвороб;

аналіз результатів основних лабораторних та інструментальних методів дослідження;

визначення провідних симптомів та синдромів у клініці внутрішніх хвороб;

оволодіти методами діагностики патології внутрішніх органів за синдромним та нозологічним принципами;

оволодіти принципами формулювання клінічного діагнозу захворювань, які потребують особливої тактики лікаря-стоматолога;

оволодіти методами лікування захворювань внутрішніх органів та захворювань, які потребують особливої тактики лікаря-стоматолога за синдромним та нозологічним принципами;

оволодіти методами надання невідкладної лікарської допомоги при станах, що загрожують життю та здоров'ю хворих згідно переліку, наведеному в освітньо-професійній програмі.

Компетентності та результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна (інтегральна, загальні, спеціальні):

Згідно з вимогами Стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

- інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання,

що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

- загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.
4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
5. Здатність спілкуватися англійською мовою.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
11. Здатність працювати в команді.
13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

- спеціальні :

1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні.
2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.
3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.
7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепо-лицевої області з супутніми соматичними захворюваннями.
8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.
10. Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.
11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.
14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.
15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.

Програмні результати навчання формуванню яких сприяє навчальна дисципліна (ПРН)

2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 5).
5. Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на

вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу (за списком 4).

9. Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідної дієти при лікуванні стоматологічних захворювань (за списком 2) на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

10. Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

12. Організовувати проведення лікувально-евакуаційних заходів серед населення, військовослужбовців, в умовах надзвичайної ситуації, у т.ч. воєнного стану, під час розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення.

13. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу (за списком 4).

15. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.

17. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.

19. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

25. Знати та розуміти фундаментальні і клінічні біомедичні науки на рівні, достатньому для вирішення проблем в галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або в процесі навчання.

Результати навчання для дисципліни

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- як проводити опитування та фізикальне обстеження хворих та аналізувати їх результати в клініці внутрішніх хвороб;
- як аналізувати результати основних лабораторних та інструментальних методів дослідження;
- як визначати провідні симптоми та синдроми у клініці внутрішніх хвороб;
- найбільш поширені внутрішні хвороби та їх ускладнення, які загрожують життю пацієнтів;
- знати тактику лікаря-стоматолога по відношенню до хворих із соматичною патологією;
- основи законодавства та основні директивні документи про охорону здоров'я.

вміти:

- визначити провідні синдроми і симптоми у клініці внутрішніх захворювань;
- виявляти та ідентифікувати прояви соматичних захворювань в порожнині рота;
- проводити обстеження хворих функціональними методами;

- аналізувати результати основних лабораторних і інструментальних методів дослідження хворих на соматичні захворювання, що потребують особливої тактики ведення стоматологічного пацієнта;
- аналізувати структурно-функціональні взаємозв'язки і послідовність стадій загально-патологічних процесів;
- формулювати синдромний діагноз відповідно до класифікації;
- виконувати медичні маніпуляції, що необхідні для надання невідкладної медичної допомоги;
- визначати попередній клінічний діагноз соматичних захворювань, що потребують особливої тактики ведення пацієнта;
- призначити лікування при соматичних захворюваннях, надати необхідну невідкладну допомогу та виділити захворювання, що потребують особливої тактики ведення пацієнта;
- оцінювати вплив стоматологічної патології та захворювань зубо-щелепної системи на виникнення і перебіг хвороб внутрішніх органів;
- визначитись у ролі та місці лікаря-стоматолога в профілактиці внутрішніх хвороб та їх ускладнень.

Тематичний план лекцій із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції :

№ з/п	Назва теми лекції	Кількість годин
1.	Актова лекція. Знайомство з клінікою. Введення у внутрішню медицину. Клінічні методи обстеження хворого. Алгоритм дослідження хворого. Паспортна частина, скарги хворого, анамнез хвороби та життя пацієнта. Принципи фізикального огляду хворого. Симптоми та синдроми в клініці внутрішніх хвороб. Використання клінічних обстежень. Схема обстеження та ведення хворого в клініці.	2
2.	Пневмонії. Хронічне обструктивне захворювання легень. Бронхіальна астма. Керівництво GOLD, GINA. Клініка. Діагностика. Легенева недостатність. Стоматологічні аспекти хвороб органів дихання. Пневмонія. Визначення. Найбільш розповсюджені етіологічні фактори. Класифікація. Клінічні прояви та їх особливості при негоспітальній, нозокоміальній, аспіраційній пневмонії. Інструментальні і лабораторні методи дослідження. Ускладнення.	2

	Сучасний протокол ведення. ХОЗЛ. Визначення. Значення паління, екологічних, професійних факторів та інфекції у розвитку захворювання. Класифікація. Клінічні прояви. Діагностика, роль дослідження функції зовнішнього дихання. Ускладнення. Керівництво GOLD. БА. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви і зміни даних інструментальних методів дослідження. Ускладнення. Невідкладна допомога при нападі бронхіальної астми. Керівництво GINA.	
3.	Ревматична хвороба. Великі та малі ознаки ревматичної хвороби. Протирецидивне лікування. Інфекційний ендокардит. Вади серця. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Роль лікаря - стоматолога в профілактиці. Особливості стоматологічної тактики. Визначення ревматичної хвороби. Класифікація. Роль стрептокової інфекції та імунологічної реактивності у розвитку гострої ревматичної лихоманки. Клінічна картина. Критерії діагностики. Лікування. Хронічна ревматична хвороба серця. Особливості перебігу. Принципи проти рецидивного лікування ревматичної хвороби. Інфекційний ендокардит. Етіологія. Діагностичні критерії. Ускладнення (серцева недостатність, емболії, абсцеси). Лікування. Показання до хірургічного лікування. Вади серця. Визначення. Класифікація. Мітральні вади серця - мітральна недостатність, мітральний стеноз. Клінічна картина. Аортальні вади серця - аортальна недостатність та аортальний стеноз (стеноз гирла аорти). Клінічна картина. Лікування. Стоматологічні аспекти надання допомоги хворим з ревматичною хворобою, ендокардитом, вадами серця. Роль лікаря-стоматолога щодо запобігання ускладненням.	2
4.	Гіпертонічна хвороба. Нормативні документи. Гіпертонічні кризи. Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Атеросклероз. ІХС. Класифікація ВООЗ. Раптова серцева смерть. Поняття про серцево – легеневу реанімацію. ГХ. Визначення. Сучасні клінічні рекомендації. Поняття про нормальний артеріальний тиск та артеріальну гіпертензію. Первинна (ессенціальна) артеріальна гіпертензія. Класифікація. Клінічні прояви. Ураження органів-мішеней. Ускладнення. Принципи сучасного лікування. Ускладнені та неускладнені гіпертонічні кризи, особливості лікувальної тактики. Поняття	2

	про симптоматичні артеріальні гіпертензії. ІХС. Визначення. Класифікація ВООЗ. Первинна зупинка серця (раптова серцева смерть). Поняття про серцево – легеневу реанімацію. Сучасний протокол проведення СЛР.	
5.	ІХС. Стенокардії. Клінічні форми. Гострий коронарний синдром. Діагностика. Ускладнення. Принципи лікування. Стабільна та нестабільна стенокардії. Ускладнення. Принципи лікування нападів стенокардії. Гострий коронарний синдром. Класифікація. Особливості клінічного перебігу. Лікувальна тактика.	2
6.	Серцева недостатність гостра та хронічна. Принципи профілактики та лікування. Стоматологічні аспекти захворювань серцево-судинної системи. Визначення гострої серцевої недостатності. Основні причини. Серцева астма. набряк легень. Тромбоемболія легеневої артерії. Лікування. Гостра судинна недостатність. Непритомність, колапс, кардіогенний шок. Клініка. Діагностика. Невідкладна допомога. Визначення хронічної серцевої недостатності. Етіологія і сучасна класифікація. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування. Стоматологічні аспекти захворювань серцево-судинної системи.	2
7.	Хронічні гастрити. Виразкова хвороба. Маастрихтський консенсус. Гепатити і цироз печінки. Клініка. Діагностика. Принципи лікування. Стоматологічні аспекти захворювань ШКТ. Визначення, класифікація, етіологія хронічних гастритів. Роль Н. Pylory у виникненні хронічних гастритів. Сучасні підходи до діагностики та лікування. Виразкова хвороба. Роль Н. Pylory у виникненні пептичних виразок та їх рецидивів. Ускладнення. Сучасна тактика лікування та ведення хворого з виразкою. Ерадикаційна терапія. Хронічні гепатити. Визначення. Класифікація. Значення сучасних методів діагностики. Біохімічний аналіз крові. Цироз печінки. Визначення. Класифікація. Ускладнення. Принципи лікування. Стоматологічні аспекти захворювань ШКТ.	2
8.	Основні клінічні синдроми в нефрології. Принципи діагностики захворювань нирок. Основні хвороби нирок. Гостра	2

	ниркова недостатність. Хронічна хвороба нирок. Сучасні рекомендації. Стоматологічні аспекти захворювань нирок. Основні клінічні синдроми в нефрології. Біохімічний аналіз крові. Інструментальні методи дослідження сечовидільної системи. Гломерулонефрит. Пієлонефрит. Клініка. Діагностика. Принципи лікування. Поняття про гостру і хронічну хворобу нирок. Гостра ниркова недостатність. Хронічна ниркова недостатність. Клініка. Діагностика. Лікування. Сучасні рекомендації щодо діагностики та лікування захворювань нирок. Стоматологічні аспекти захворювань нирок.	
9.	Цукровий діабет 1 та 2 типу. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування. Ускладнення. Стоматологічні аспекти. Цукровий діабет 1 типу. Метаболічний синдром. Цукровий діабет 2 типу. Визначення. Розповсюдження. Класифікація. Клінічна картина ЦД. Діагностика. Лікування. Профілактика. Ускладнення цукрового діабету. Мікроангіопатії (ретинопатія, нефросклероз). Хронічна ниркова недостатність. Діабетична стопа. Діабетичні коми. Стоматологічні аспекти захворювань ендокринної системи.	2
10	Анемії. Анемії: залізодефіцитна, мегалобластна, апластична, гемолітична. Визначення. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Клінічний аналіз крові. Групи крові. Стоматологічні аспекти ведення хворих із захворюваннями органів кровотворення.	2
11	Гематоонкологічні хвороби. Порушення гемостазу. Гострі лімфобластні та хронічні лімфоцитарні лейкої та лімфоми. Гострі мієлобластні та хронічні мієлоїдні лейкої. Мієлодиспластичний синдром. Визначення. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Стоматологічні аспекти гематоонкологічних хвороб. Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії. Гемофілія. Визначення. Клінічна картина. Діагностика. Поняття про коагулограму. Лікування. Стоматологічні аспекти.	2
12	Обстеження хворих з алергіями. Основні клінічні синдроми в алергології. Анафілаксія. Невідкладна допомога.	2

	Анафілаксія. Типи алергічних реакцій. Види і форми анафілаксії. Анафілактичний шок. Кропив'янка. набряк Квінке. Механізми розвитку. Клініка. Перебіг. Принципи лікування. Невідкладна допомога. Стоматологічні аспекти в алергології. Алергія на стоматологічні матеріали.	
	Разом за модуль 1.	24

Тематичний план семінарських занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на семінарському занятті – не передбачено програмою.

Тематичний план практичних занять із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№ з/п	Назва теми практичного заняття	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Клінічне обстеження хворого. Хвороби органів дихання. Хвороби органів кровообігу. Ревматичні хвороби. Хвороби органів травлення.		
1.	Методи клінічного обстеження хворого. 1. Скарги хворого. 2. Анамнез хвороби. Анамнез життя. 3. Загальний огляд. Об'єктивний огляд пацієнта згідно схеми обстеження.	2
2.	Історія хвороби як найважливіший інструмент лікарського дослідження хворого. 1. Основні розділи історії хвороби. 2. Виділення головних синдромів. 3. Встановлення попереднього діагнозу. Складання плану лабораторних та інструментальних методів обстеження. Оцінка їх результатів та постановка клінічного діагнозу. 4. Формування заключного діагнозу: основний, ускладнення основного, супутні захворювання.	2
3.	Основні симптоми та синдроми в пульмонології. Обстеження хворих із захворюваннями органів дихання. 1. Розпитування хворих з патологією дихальної системи. 2. Загальний огляд хворих з патологією дихальної системи. 3. Пальпація, перкусія, аускультация при обстеженні органів дихальної системи.	2

	4. Лабораторні методи дослідження в пульмонології. 5. Інструментальні методи дослідження в пульмонології. 6. Зміни в порожнині рота у хворих із захворюваннями органів дихання. 7. Основні клінічні синдроми в пульмонології.	
4.	Пневмонія. Абсцес легень. Клініка. Діагностика. Лікування. 1. Пневмонії. Визначення. Найбільш розповсюджені етіологічні фактори. 2. Класифікація. Клінічні прояви та їх особливості при негоспітальній, нозокоміальній, аспіраційній пневмонії та пневмонії у осіб з тяжкими дефектами імунітету. 3. Зміни даних інструментальних і лабораторних методів дослідження. 4. Ускладнення.	2
5.	Бронхіальна астма. ХОЗЛ. Клініка. Діагностика. Лікування. 1. Визначення. Етіологія, особливості патогенезу. 2. Класифікація за важкістю та перебігом. 3. Клінічні прояви і зміни даних інструментальних методів дослідження в залежності від ступеня тяжкості. Критерії ступенів тяжкості захворювання. 4. Невідкладна допомога при нападі бронхіальної астми.	2
6.	Ускладнення захворювань легень. 1. Легенева недостатність. Тромбоемболія легеневої артерії. Пневмоторакс. 2. Стоматологічні аспекти хвороб дихальної системи.	2
7.	Основні клінічні симптоми і синдроми в кардіології. Обстеження хворих із захворюваннями серцево - судинної системи. 1. Обстеження хворих із захворюваннями серцево - судинної системи. 2. Лабораторні методи дослідження в кардіології. 3. Інструментальні методи дослідження в кардіології. 4. Основні поняття про ЕКГ. 5. Основні клінічні синдроми в кардіології. 6. Роль лікаря-стоматолога в діагностиці та профілактиці серцево-судинних захворювань.	2
8.	Ревматична хвороба. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Сучасне лікування. Профілактика. Стоматоло-	2

	гічні аспекти. 1. Визначення ревматичної хвороби. Класифікація. 2. Етіологія, патогенез. Роль стрептококової інфекції та імунологічної реактивності у розвитку гострої ревматичної лихоманки. 3. Клінічна картина. 4. Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагностики. 5. Лікування. 6. Хронічна ревматична хвороба серця. Особливості перебігу. 7. Принципи проти рецидивного лікування ревматичної хвороби. Первинна і вторинна профілактика.	
9.	Інфекційний ендокардит. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Сучасне лікування. Роль стоматолога в профілактиці. Набуті вади серця. Мітральні вади. Аортальні вади. 1. Визначення інфекційного ендокардиту. Етіологія, патогенез. 2. Особливості перебігу залежно від збудника. Діагностичні критерії. 3. Значення лабораторних методів і ехокардіографічного дослідження в діагностиці. 4. Ускладнення (серцева недостатність, емболії, абсцеси). 5. Лікування. Режим антибактеріальної терапії. Показання до хірургічного лікування.	2
10.	Гіпертонічна хвороба. Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Клініка. Діагностика. Сучасне лікування. 1. Визначення. Поняття про нормальний артеріальний тиск та артеріальну гіпертензію. 2. Первинна (есенціальна) артеріальна гіпертензія. Класифікація. 3. Клінічні прояви та дані додаткових методів дослідження. Ураження органів-мішеней. Стратифікація ризику. 4. Ускладнення. Лікування. Ускладнені та неускладнені гіпертонічні кризи, особливості лікувальної тактики. Основні антигіпертензивні препарати. 5. Особливості клініки, діагностики ниркових (реноваскулярних, ренопаренхіматозних), ендокринних (синдром і хвороба Іценко-Кушинга, феохромоцитома, синдром Конна, дифузний токсичний зоб) і гемодинамічних артеріальних гіпертен-	2

	зій.	
11.	ІХС. Стенокардії. Клінічні форми. Гострий інфаркт міокарду. Аритмії. Клініка. Діагностика. Лікування. Невідкладна допомога. 1. Особливості клінічного перебігу і діагностики різних варіантів стабільної стенокардії. Особливості клінічного перебігу і діагностики різних варіантів нестабільної стенокардії. 2. Ускладнення. Принципи лікування нападів стенокардії. 3. Гострий інфаркт міокарду. Класифікація. Особливості клінічного перебігу і діагностики гострого інфаркту міокарду. Лікувальна тактика. 4. Аритмії. Лікувальна тактика.	2
12.	Гостра серцева недостатність (ліво- та правошлуночкова) та гостра судинна недостатність. 1. Визначення гострої серцевої недостатності. Основні причини. 2. Патогенез порушень центральної та периферичної гемодинаміки при різних формах (лівих та правих відділів серця). 3. Серцева астма. Клінічні прояви. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. 4. набряк легень. Клінічні прояви. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. 5. Тромбоемболія легеневої артерії (ТЕЛА). Клінічні прояви. Лікування. Первинна та вторинна профілактика.	2
13.	Хронічна серцева недостатність. 1. Визначення хронічної серцевої недостатності. Етіологія і патогенез. 2. ХСН. Класифікація. Клінічні прояви та їх особливості. 3. ХСН. Діагностика. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. 4. Стоматологічні аспекти хвороб серцево-судинної системи.	2
14.	Основні клінічні симптоми і синдроми в гастроентерології. Обстеження хворих із захворюваннями органів шлунково-кишкового тракту. Огляд порожнини рота. 1. Розпитування хворих з патологією органів ШКТ. 2. Об'єктивне дослідження хворого з патологією органів ШКТ (фізичне, фізикальне). 2. Лабораторні методи дослідження травної системи. Інструментальні методи дослідження травної системи. 3. Основні клінічні синдроми в гастроентерології. Зміни в	2

	ротовій порожнині за хвороб травлення.	
15.	Гастрити. Виразкова хвороба. Клініка. Діагностика. Лікування. 1. Визначення, класифікація, етіологія та патогенез хронічних гастритів. Роль Н. Рylogy у виникненні хронічних гастритів. 2. Сучасні підходи до діагностики та лікування різних типів хронічного гастриту. Первинна та вторинна профілактика. 3. Визначення, класифікація, етіологія та патогенез виразкової хвороби шлунку та 12-палої кишки. Роль Н. Рylogy, кислотно-пептичного фактору та медикаментів у виникненні пептичних виразок та їх рецидивів. 4. Сучасна тактика лікування та ведення хворого з виразкою. Ерадикаційна терапія. Контроль ерадикації.	2
16.	Захворювання печінки. Жовтяниця. Гепатит. Клініка. Діагностика. Лікування. 1. Хронічні гепатити. Визначення. Класифікація. 2. Аутоімунний гепатит. Медикаментозний гепатит. Основні клініко-біохімічні синдроми. Особливості клінічного перебігу та діагностики окремих форм. Значення морфологічних, біохімічних і радіоізотопних методів діагностики. 3. Хронічні вірусні гепатити, Основні клініко-біохімічні синдроми. Особливості клінічного перебігу та діагностики окремих форм. Значення морфологічних, біохімічних і радіоізотопних методів діагностики.	2
17.	Захворювання печінки. Алкогольна хвороба печінки. Цироз печінки. Портальна гіпертензія. 1. Алкогольна хвороба печінки. Основні клініко-біохімічні синдроми. Особливості клінічного перебігу та діагностики окремих форм. Значення морфологічних, біохімічних і радіоізотопних методів діагностики. 2. Цироз печінки. Визначення. Класифікація. Особливості клінічних проявів, діагностики різних варіантів. 3. Портальна гіпертензія. Кровотеча. Енцефалопатія. Асцит. 4. Стоматологічні аспекти хвороб шлунково-кишкового тракту і печінки.	2
18.	Контроль змістового модуля №1.*	2
Змістовий модуль 2. Хвороби органів сечоутворення та сечовиділення. Хвороби ендокринної системи та обміну речовин. Хвороби органів кровотворення. Алергічні хвороби. Вторинні імунodefіцити. Захист історії		

хвороби.		
19.	Основні синдроми в нефрології. Обстеження хворих із захворюваннями нирок. Нефротичний синдром. Нефритичний синдром. Курація хворого. 1. Об'єктивне дослідження хворого з патологією органів сечовидільної системи (фізичне, фізикальне). 2. Лабораторні методи дослідження сечовидільної системи. Біохімічний аналіз крові. Інструментальні методи дослідження сечовидільної системи. 3. Основні клінічні синдроми в нефрології. 4. Курація тематичного хворого.	2
20.	Гломерулонефрит. Пієлонефрит. Клініка. Діагностика. Лікування. 1. Гострий та хронічний гломерулонефрит. Визначення. Клініка. Діагностика. Ускладнення. 2. Невідкладна допомога при нефрогенній артеріальній гіпертензії. Існуючі стандарти лікування. 3. Пієлонефрит. Сечокам'яна хвороба. Визначення. Діагностика.	2
21.	Поняття про гостру і хронічну хворобу нирок. 1. Гостра ниркова недостатність. 2. Хронічна ниркова недостатність. Клініка. Діагностика. Лікування. 3. Стоматологічні аспекти захворювань нирок.	2
22.	Методи дослідження ендокринної системи. 1. Розпитування та загальний огляд хворих. 2. Лабораторні та інструментальні методи обстеження. 3. Основні синдроми в ендокринології.	2
23.	Цукровий діабет 1 типу. Метаболічний синдром. Цукровий діабет 2 типу. 1. Цукровий діабет 1 типу. Визначення. Розповсюдження. Класифікація. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. 2. Метаболічний синдром. 3. Цукровий діабет 2 типу. Визначення. Розповсюдження. Класифікація. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. 4. Стоматологічні аспекти.	2

24.	Ускладнення цукрового діабету. 1. Мікроангіопатії (ретинопатія, нефросклероз). Хронічна ниркова недостатність. Нейропатії. Діабетична стопа. 2. Діабетичні коми.	2
25.	Захворювання щитоподібної залози. Захворювання прищитоподібних залоз. 1. Тиреотоксикоз. Гіпотиреоз. Гіперпаратиреоз. Гіпопаратиреоз. Визначення. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Ускладнення. 2. Стоматологічні аспекти.	2
26.	Хвороби гіпофіза. 1. Акреомегалія. Гігантизм, нанізм. Хвороба Іценко-Кушинга. Гіпопітуїтаризм. Нецукровий діабет. Визначення. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. 2. Стоматологічні аспекти.	2
27.	Методи дослідження органів кровотворення. 1. Розпитування та загальний огляд хворих. 2. Лабораторні та інструментальні методи обстеження. 3. Основні синдроми в гематології.	2
28.	Анемії: залізодефіцитна, мегалобластна, апластична, гемолітична. 1. Залізодефіцитна анемія. Мегалобластна анемія. Апластична анемія. Гемолітична анемія. Визначення. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. 2. Стоматологічні аспекти.	2
29.	Гематоонкологічні хвороби. Лейкемії та лімфоми. 1. Гострі лімфобластні та хронічні лімфоцитарні лейкемії та лімфоми. Гострі мієлобластні та хронічні мієлоїдні лейкемії. Мієлодиспластичний синдром. Визначення. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. 2. Агранулоцитоз. Визначення. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. 3. Стоматологічні аспекти.	2
30.	Порушення гемостазу. 1. Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії. Гемофілії (А, В, С). Хвороба Віллебранда. Визначення. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. 2. Стоматологічні аспекти.	2
31.	Методи дослідження проявів алергії.	2

	1. Розпитування та загальний огляд хворих. 2. Лабораторні та інструментальні методи обстеження. 3. Основні синдроми в алергології та імунології.	
32.	Анафілаксія. Анафілактичний шок, кропив'янка, ангіо-невротичний набряк. 1. Типи алергічних реакцій. 2. Види і форми анафілаксії. Анафілактичний шок. Кропив'янка. Набряк Квінке. Механізми розвитку. Клініка. Перебіг. Принципи лікування. Невідкладна допомога. 3. Стоматологічні аспекти. Алергії на стоматологічні матеріали.	2
33.	Вторинні імунодефіцити. 1. Визначення. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. 2. Стоматологічні аспекти.	2
34.	Контроль змістового модуля 2.*	2
35.	Захист історії хвороби.* 1. Стоматологічні аспекти внутрішніх хвороб, невідкладні стани, використана література. Захист роботи по веденню медичної документації: амбулаторної картки пацієнта (історії хвороби).	2
36.	Підсумковий контроль модуля 1.*	2
	Разом за модулем 1.	72

Примітка: * позначена тема, з якої обов'язково повинна бути позитивна оцінка.

Самостійна робота.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Клінічне обстеження хворого. Хвороби органів дихання. Хвороби органів кровообігу. Ревматичні хвороби. Хвороби органів травлення.		
1.	Підготовка до практичних занять, теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	17
2.	1. Плевральний синдром. Клініка. Діагностика. Лікування. Невідкладна допомога. Стоматологічні аспекти. 1. Визначення. Клінічні прояви. Зміни лабораторно-інструментальних методів досліджень. 2. Ускладнення.	3

	3. Стоматологічні аспекти. 2. Ревматоїдний артрит. Хвороба Шегрена. Діагностичні критерії. Ускладнення. Принципи лікування. Геморагічний васкуліт. Етіологія та патогенез. Клінічні прояви. 1. Клінічна картина. Діагностичні критерії. Лікування. Профілактика. 2. Зміни з боку ротової порожнини. 3. Роль лікаря-стоматолога щодо запобігання тяжким ускладненням та надання невідкладної допомоги на своєму робочому місці. 3. Атеросклероз. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування. Невідкладна допомога. Стоматологічні аспекти. 1. Визначення та роль гіперліпідемій, ушкодження судинної стінки і тромбоцитів у розвитку атеросклерозу. Фактори ризику. 2. Особливості клінічних проявів залежно від переважної локалізації (аорта, коронарні, мезентеріальні та ниркові артерії, артерії нижніх кінцівок). 3. Значення лабораторних, променевих та інших інструментальних методів дослідження. 4. Ускладнення. Загальні принципи лікування. Первинна і вторинна профілактика. 4. Гострий коронарний синдром. Сучасні підходи до діагностики та лікування гострих коронарних синдромів. Ускладнення. Стоматологічні аспекти. 1. Визначення. Найбільш поширені етіологічні фактори. 2. Клінічні прояви. 3. Зміни лабораторно-інструментальних досліджень. 4. Ускладнення. 5. Невідкладна допомога. 5. Жовчнокам'яна хвороба. Клініка. Діагностика. Лікування. 1. Клінічна картина. Діагностичні критерії. Лікування. Профілактика. 2. Зміни з боку ротової порожнини. 3. Роль лікаря-стоматолога щодо запобігання тяжким ускладненням та надання невідкладної допомоги на своєму робочому місці.	4 4 4 3
--	---	-------------------------------------

3.	Підготовка до контролю засвоєння змістового модуля 1.	3
4.	Індивідуальна робота: - доповідь реферату на практичному занятті; - доповідь на клінічних конференціях баз кафедр; - доповідь історії хвороби хворого на практичному занятті; - написання тез, статей.	4
	Разом за змістовий модуль 1.	42
Змістовий модуль 2. Хвороби органів сечоутворення та сечовиділення. Хвороби ендокринної системи та обміну речовин. Хвороби органів кровотворення. Алергічні хвороби. Вторинні імунodefіцити. Захист історії хвороби.		
1.	Підготовка до практичних занять, теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	17
2.	1. Схема історії хвороби. 1. Послідовність обстеження хворого. 2. Установлення попереднього, клінічного, заключного діагнозів. 2. Метаболізм кальцію. Судомний синдром при гіпаратиреозі. 1. Визначення. Клінічні прояви. Зміни лабораторно-інструментальних методів досліджень. 2. Ускладнення. 3. Стоматологічні аспекти. 3. Хвороби наднирників. Хвороба Адісона. Феохромцитома. 1. Визначення. Клінічні прояви. Зміни лабораторно-інструментальних методів досліджень. 2. Ускладнення. 3. Стоматологічні аспекти. 4. Стоматологічні аспекти при захворюваннях кровотворної системи. Прояви в порожнині рота. 1. Визначення. Клінічні прояви. 2. Ускладнення. 3. Стоматологічні аспекти.	4 4 4 4
3.	Підготовка до контролю засвоєння змістового модуля 2.	3
4.	Підготовка до здавання підсумкового модульного контролю модуля 1.	3
5.	Індивідуальна робота:	3

	- доповідь реферату на практичному занятті; - доповідь на клінічних конференціях баз кафедр; - доповідь історії хвороби хворого на практичному занятті; - написання тез, статей.	
	Разом за змістовий модуль 2.	42
	Разом за модуль 1.	84

Індивідуальні завдання.

I. Доповідь реферату на практичному занятті: викладач обговорює тему реферату зі студентом стосовно зацікавленості та поглиблення знань студента, вимоги до реферату стислий зміст інформації (висвітлюються тільки головні питання з теми, сучасні методи діагностики, лікування та приклади клінічних випадків в практиці лікаря стоматолога), реферат не повинен перевищувати 5-7 сторінок, регламент доповіді до 10 хвилин. Рекомендовані теми:

Змістовий модуль 1.

- Бронхіальна астма. Роль стоматолога в профілактиці та наданні невідкладної допомоги.
- Роль лікаря – стоматолога в профілактиці інфекційного ендокардиту.
- Принципи надання невідкладної допомоги при гіпертонічних кризах.
- Прояви захворювань шлунково-кишкового тракту в порожнині рота.

Змістовий модуль 2.

- Прояви цукрового діабету 1 та 2 типу в ротовій порожнині.
- Стоматологічні аспекти захворювань крові.
- Роль лікаря-стоматолога у запобіганні виникненню алергічних реакцій.

II. Підготовка презентацій: викладач обговорює тему презентації зі студентом стосовно зацікавленості та поглиблення знань студента, вимоги до презентації: стислий зміст інформації на слайдах (висвітлюються тільки головні питання з теми, сучасні методи діагностики, новітні технології, лікування та приклади клінічних випадків в практиці лікаря стоматолога), кількість слайдів не повинна перевищувати 15-20 слайдів, регламент доповіді до 15 хвилин. Рекомендовані теми:

Змістовий модуль 1.

- Роль лікаря-стоматолога в профілактиці виникнення захворювань шлунково-кишкового тракту.

Змістовий модуль 2.

- Тактика лікаря-стоматолога при виявленні хвороб порушення гемостазу.

III. Виготовлення наочних засобів навчання (таблиці, постери): викладач обговорює тему та наявність додаткового матеріалу для виготовлення таблиці або постеру зі студентом, обговорюється макет проекту таблиці або постеру, який

не повинен перевищувати 1 одиниці виконання. Тема для постеру визначається в залежності від плану клінічних конференцій кафедри.

IV. Доповідь на клінічних конференціях баз кафедри: викладач обговорює тему доповіді зі студентом стосовно зацікавленості та поглиблення знань студента, вимоги до доповіді: стислий зміст інформації (висвітлюються тільки головні питання з теми, сучасні методи діагностики, лікування та приклади клінічних випадків в практиці лікаря стоматолога), регламент доповіді до 15 хвилин. Тема визначається в залежності від плану клінічних конференцій кафедри.

Перелік теоретичних питань для підготовки студентів до підсумкового модульного контролю.

1. Пневмонії. Плевральний синдром. Клініка. Діагностика. Лікування. Невідкладна допомога. Стоматологічні аспекти.
2. Бронхіальна астма. Клініка. Діагностика. Лікування. Невідкладна допомога. Стоматологічні аспекти.
3. ХОЗЛ. Клініка. Діагностика. Лікування. Невідкладна допомога. Стоматологічні аспекти.
4. Гіпертонічна хвороба. Симптоматичні артеріальні гіпертензії.
5. Атеросклероз. ІХС. Класифікація ВООЗ. Раптова зупинка кровообігу. Принципи серцево-легеневої реанімації.
6. Стенокардії. Клінічні форми. Нестабільна стенокардія.
7. Гострий коронарний синдром. Гострий інфаркт міокарду. Клініка. Діагностика. Лікування. Невідкладна допомога.
8. Гостра серцева недостатність (ліво- та правошлуночкова) та гостра судинна недостатність.
9. Хронічна серцева недостатність.
10. Ревматична хвороба. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Сучасне лікування. Профілактика. Стоматологічні аспекти.
11. Інфекційний ендокардит. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Сучасне лікування. Роль стоматолога в профілактиці.
12. Набуті вади серця. Мітральні вади. Аортальні вади.
13. Ревматоїдний артрит. Хвороба Шегрена. Діагностичні критерії. Ускладнення. Принципи лікування.
14. Гастрити. Виразкова хвороба. Клініка. Діагностика. Лікування.
15. Жовчнокам'яна хвороба. Клініка. Діагностика. Лікування.
16. Хронічні гепатити. Цирози печінки. Клініка. Діагностика. Лікування.
17. Гострий та хронічний гломерулонефрит. Нефротичний синдром. Клінічна симптоматика. Роль санації вогнищ інфекції в профілактиці гострого гломерулонефриту.
18. Гострий та хронічний пієлонефрит. Визначення. Клініка. Діагностика. Лікування.

19. Гостра та хронічна хвороба нирок. Клініка. Діагностика. Перебіг та прогноз. Лікування. Профілактика.
20. Цукровий діабет. Класифікація. Етіологія. Цукровий діабет 1 типу. Метаболічний синдром. Цукровий діабет 2 типу. Клініка. Діагностика. Принципи лікування. Особливості стоматологічної тактики ведення хворих.
21. Ускладнення цукрового діабету. Мікроангіопатії (ретинопатія, нефросклероз). Нейропатії. Діабетична стопа. Діабетичні коми. Гіперлікемічна, гіпоглікемічна, гіперосмолярна. Диференційна діагностика. Невідкладна допомога.
22. Тиреотоксикоз, гіпотиреоз. Клінічні прояви. Методи діагностики. Зміни в ротовій порожнині. Принципи лікування. Зміни в ротовій порожнині та тактика лікаря-стоматолога.
23. Гіпопаратиреоз. Гіперпаратиреоз. Клініка. Діагностика. Принципи лікування. Судомний синдром при гіпопаратиреозі. Надання невідкладної допомоги. Зміни в ротовій порожнині та тактика лікаря-стоматолога.
24. Хвороби гіпофіза. Акромегалія. Гігантизм. Хвороба Іценко-Кушинга. Нецукровий діабет. Характерні ознаки. Діагностика. Принципи лікування.
25. Диференціально-діагностичні ознаки змін язика і слизової оболонки ротової порожнини при захворюваннях ендокринної системи та порушеннях обміну речовин.
26. Анемії. Визначення. Загальні прояви анемії, в тому числі і в ротовій порожнині. Етіологія. Діагностика. Лікування.
27. Гематоонкологічні хвороби. Загальні принципи лікування (програмна цитостатична та супровідна терапія) гематоонкологічних хвороб. Стоматологічні аспекти.
28. Агранулоцитоз. Основні ознаки. Ускладнення.
30. Хвороби гемостазу. Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії. Діагностика. Принципи лікування. Тромбоцитопенічна пурпура (хвороба Верльгофа). Лікування. Невідкладна допомога при кровотечі. Зміни в ротовій порожнині.
29. Гемофілія. Клінічні прояви. Особливості тактики лікаря - стоматолога. Принципи лікування.
30. Хвороба Віллебранда. Клінічні прояви, перебіг. Діагностика. Принципи лікування та профілактики кровотеч.
31. Геморагічний васкуліт (хвороба Шенлейн-Геноха). Клінічна картина. Основні форми (шкірна, суглобова, абдомінальна, ниркова). Прояви у ротовій порожнині.
32. Поняття про алергози. Патогенез та типи алергічних реакцій. Алергічні реакції негайного типу. Анафілактичний шок. Кропив'янка, набряк Квінке. Невідкладна допомога. Алергії на стоматологічні матеріали.
33. Вторинні імунodefіцити. Клінічні ознаки. Діагностика. Основні підходи до лікування вторинних імунodefіцитів. Стоматологічні аспекти хвороб імунної системи.

Перелік практичних навичок для підсумкового модульного контролю:

Обстеження хворого:

Провести у хворого збір скарг, анамнезу хвороби та життя.

Провести загальний огляд (оцінити стан хворого, описати шкіру, видимі слизові,

підшкірну клітковину, кістки, м'язи, суглоби), огляд голови та шиї.

Виділити основні синдроми.

Провести підрахунок дихальних рухів у конкретного пацієнта.

Провести дослідження пульсу на променевих артеріях.

Провести дослідження пульсу на сонних артеріях.

Виконати пальпацію доступних груп лімфатичних вузлів.

Лабораторні дослідження:

Оцінити загальний аналіз крові (гемоцитограму).

Оцінити загальний аналіз сечі.

Провести аналіз даних лабораторних методів дослідження та опанувати навички трактування даних біохімічного аналізу крові:

загальний білок, гострофазові показники крові, трансамінази крові, лабораторні маркери некрозу міокарду, ліпідний спектр крові, електроліти крові;

функціональні печінкові проби;

креатинін, кліренс креатиніну, сечовина, залишковий азот.

Провести аналіз вмісту глюкози в крові.

Провести аналіз коагулограми.

Медичні маніпуляції:

Провести ін'єкції лікарських речовин (внутрішньом'язове, підшкірне, внутрішньовенне струминне та крапельне введення).

Виконати пульсоксиметрію та оцінити результати.

Продемонструвати навички вимірювання артеріального тиску.

Виконати штучне дихання.

Виконати непрямий масаж серця.

Перелік питань, який повинен засвоїти студент при вивченні навчальної дисципліни (форма контролю – залік) - не передбачено програмою.

Методи навчання.

Вербальні: лекція, пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

Практичні (практика для вироблення вмінь та навичок);

Самостійна робота студентів з осмислення й засвоєння нового матеріалу.

Практичні заняття за методикою їх організації є клінічними і передбачають:

- курацію тематичних хворих, що здійснюється за заданим алгоритмом дій студентів;
- опанування практичних навичок (огляду хворого, виділення синдромів, встановлення діагнозу, оцінка результатів додаткового обстеження);
- розгляд теоретичних питань щодо набуття практичних навичок за стандартними переліками до кожного практичного заняття та під час контролю;
- аналіз архівних історій хвороб;
- розв'язування ситуаційних задач;
- стандартизований тестовий контроль, усне та письмове опитування;
- активні методи навчання: тематичні дискусії, мозковий штурм, аналіз конкретних ситуацій (кейс – метод), імітаційні завдання.

Форми та методи оцінювання.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – підсумковий модульний контроль (ПМК).

Методи оцінювання:

- Усне опитування: фронтальне, індивідуальне, комбіноване, співбесіда.
- Письмовий контроль: письмова перевірка здійснюється у формі перевіркової (контрольної) роботи, написання конспектів.
- Тестовий контроль: використовується тести закритої форми, які передбачають вибір відповіді з певної кількості варіантів.
- Програмований контроль здійснюватися за допомогою індивідуальних автоматизованих засобів.
- Практична перевірка: проводиться перевірка практичних професійних умінь і навичок під час проведення практичних занять.

Система поточного та підсумкового контролю.

Поточне оцінювання студентів з відповідних тем по дисципліні проводиться за традиційною 4-бальною системою («відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно»):

- «відмінно» – студент володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, так і тестового контролю. Добре орієнтується в предметній термінології. Чітко формулює відповіді на поставлені запитання. Практична робота виконується в повному обсязі.
- «добре» – студент володіє знаннями в обсязі не менш ніж 75 – 85%, допускає несуттєві помилки, які виправляє, відповідаючи на запитання. Під час виконання тестових завдань відповідає на 75% питань. Практична робота виконана в повному обсязі, допускаються незначні помилки.
- «задовільно» – студент володіє знаннями по темі в обсязі не менше 60 – 65%, під час тестування відповідає не менш ніж на 60% запитань. Відповіді недоста-

тно точні, навідні запитання їх не корегують. Не в повному обсязі виконано практичну роботу.

– «незадовільно» – студент не засвоїв необхідний мінімум знань з теми заняття та тестування в межах менш ніж 60% знань. Нездатний відповідати на навідні запитання, оперує неточними формулюваннями. Завдання тестового контролю виконані менш ніж на 60%. Практичними навичками не володіє. Бал визначається згідно табл. 1.

Таблиця 1. Стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти в ПДМУ

За 4-бальною шкалою	Оцінка в ЕКТС	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	A	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
4 (добре)	B	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	C	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом науково-педагогічного працівника, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
3 (задовільно)	D	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень з допомогою науково-педагогічного працівника може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість сут-

		тевих, володіє не менш ніж 65% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	Е	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні. володіє не менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
2 (незадовільно)	FX	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	F	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

Поточна успішність дорівнює середньому арифметичному оцінок поточного контролю за практичні заняття та самостійну роботу (ведення конспекту, медичної документації, написання історії хвороби, робота у відділеннях). Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Викладач вносить бали після їх конвертації з середнього балу успішності згідно таблиці. Мінімальна кількість балів, що студенти отримують за поточну успішність – 72. Бал визначається згідно табл. 2.

Таблиця 2. Уніфікована таблиця відповідності балів за поточну успішність, балам за ПМК, екзамен та традиційній чотирьохбальній оцінці.

Середній бал за поточну успішність (А)	Бали за поточну успішність з модуля (А * 24)	Бали за ПМК з модуля (А*16)	Бали за модуль та/або екзамен (А*24 + А*16)	Категорія ЄКТС	За 4-бальною шкалою
2	48	32	80	F FX	2 незадовільно
2,1	50	34	84		
2,15	52	34	86		
2,2	53	35	88		
2,25	54	36	90		

2,3	55	37	92		
2,35	56	38	94		
2,4	58	38	96		
2,45	59	39	98		
2,5	60	40	100		
2,55	61	41	102		
2,6	62	42	104		
2,65	64	42	106		
2,7	65	43	108		
2,75	66	44	110		
2,8	67	45	112		
2,85	68	46	114		
2,9	70	46	116		
2,95	71	47	118		
3	72	50	122	Е	3 задовільно
3,05	73	50	123		
3,1	74	50	124		
3,15	76	50	126		
3,2	77	51	128		
3,25	78	52	130	D	
3,3	79	53	132		
3,35	80	54	134		
3,4	82	54	136		
3,45	83	55	138		
3,5	84	56	140	C	4 добре
3,55	85	57	142		
3,6	86	58	144		
3,65	88	58	146		
3,7	89	59	148		
3,75	90	60	150		
3,8	91	61	152		
3,85	92	62	154		
3,9	94	62	156		
3,95	95	63	158		
4	96	64	160	B	
4,05	97	65	162		
4,1	98	66	164		
4,15	100	66	166		
4,2	101	67	168		

4,25	102	68	170	А	5 відмінно
4,3	103	69	172		
4,35	104	70	174		
4,4	106	70	176		
4,45	107	71	178		
4,5	108	72	180		
4,55	109	73	182		
4,6	110	74	184		
4,65	112	74	186		
4,7	113	75	188		
4,75	114	76	190		
4,8	115	77	192		
4,85	116	78	194		
4,9	118	78	196		
4,95	119	79	198		
5	120	80	200		

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття, виконали самостійну роботу та при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Студенту, який з поважних причин мав пропуски навчальних занять, вносяться корективи до індивідуального навчального плану і дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до визначеного терміну.

Наявність оцінки «2» за поточну успішність не позбавляє студента права допуску до підсумкового модульного контролю з допустимою мінімальною кількістю балів за поточну успішність. Студент не має право перескладати поточні оцінки «2» якщо він має мінімальну суму балів для допуску до контрольних заходів. Поточні оцінки «3» або «4» не перескладаються. Студент зобов'язаний перескладати «2», якщо середній бал поточної успішності за модуль не досягає мінімального (3,0 бали) для допуску до ПМК. Дозвіл на відпрацювання поточної оцінки «2» надає завідувач кафедри лише з метою досягнення студентом мінімальної кількості балів для допуску до підсумкового контролю.

Перескладання здійснюється викладачем, призначеним завідувачем кафедри за графіком консультацій та відпрацювання пропущених занять, що узгоджений з відповідними деканатами.

Кількість перескладань поточної «2» обмежена двома спробами. Студенти, які мають середній бал успішності менший ніж 3,0 мають право перескладати поточні «2», але не пізніше початку нового семестру.

Підсумковий модульний контроль здійснюється після вивчення програми модуля з дисципліни і проводиться на останньому занятті модуля. Для підсумкового модульного контролю використовуються години, передбачені в навчальній програмі для практичних занять. Студентам, які під час навчання дисципліни, мають середній бал успішності від 4,5 до 5,0 звільняються від складання ПМК і автоматично (за згодою) отримують підсумкову оцінку відповідно до таблиці 2.

Результат ПМК оцінюється у балах і в традиційну 4-бальну оцінку не конвертується. Максимальна кількість балів ПМК складає 80 балів. Мінімальна кількість балів ПМК, при якій контроль вважається складеним складає 50 балів. Максимальна кількість балів за модуль складає 200 балів (з них до 120 балів за поточну успішність).

Студенти, яким зараховано ПМК, вносяться до «Відомості підсумкового модульного контролю», після заповнення відомості відносяться до відповідного деканату.

Студенти, яким не зарахований ПМК, з точним зазначенням причини не зарахування, також вносяться до «Відомості підсумкового модульного контролю» та до індивідуальних навчальних планів студентів. Причини не зарахування можуть бути наступні:

а) студент має невідпрацьовані пропуски занять і (або) лекцій. Позначка «н/в» (не виконав) у колонці «бали за ПМК»;

б) студент, який відвідав усі заняття (практичні, лекційні), але не набрав мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність; не виконав самостійну роботу (конспекти), не допускається до ПМК. Позначка «н/д» (не допущений) у колонці «бали за ПМК»;

в) студент відвідав усі заняття та набрав необхідну кількість балів за поточну навчальну діяльність і був допущений до складання ПМК, але не з'явився на ПМК. Позначка «н/з» (не з'явився) у колонці «бали за ПМК».

Студент має право на складання та два перескладання ПМК.

Методичне забезпечення:

1. Робоча навчальна програма з дисципліни.
2. Силабус з дисципліни.
3. Плани практичних занять та самостійної роботи студентів.
4. Контрольні завдання до практичних занять.
5. Питання та завдання до контролю засвоєння модуля, перелік практичних навичок.
6. Історії хвороби, результати обстеження, алгоритми обстеження, набори-укладки для надання невідкладної допомоги.
7. Мультимедійні презентації лекційного курсу кафедри.

Рекомендована література.

Базова (наявна в бібліотеці ПДМУ) для вітчизняних студентів.

1. Основна література:

1. Внутрішні хвороби. Навчальний посібник. / (Д.М. Себов, О.Є. Кравчук, В.В. Клочко, К.В. Маркіна, Л.Н. Єфременкова, О.А. Борзих, І.П. Кайдашев). За редакцією проф. О.О. Якименко. Одеса, - Олді+, 2023 р. -548 с.
2. Внутрішні хвороби: підруч. у 2-ох частинах. Частина 1. Розділи 1-8 / Л.В. Глушко та ін. 2-ге вид. Івано-Франківськ: Медицина, 2022. 680 с.
3. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії. Аналізи: нормативні показники, трактування змін./ За ред. проф. Ю.М. Мостового, 29- те видання, доповнене та перероблене – Видавець Костюшин В.В. Вінниця, 2023. - 792 с.
4. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії. Аналізи: нормативні показники, трактування змін / Вінницький нац. мед. ун-т ім. М. І. Пирогова ; за ред. Ю. М. Мостового. - 27-е вид., змін. - К. : Центр ДЗК, 2020. - 799 с.

2. Додаткова література:

1. Внутрішні хвороби: підручник у 2 частинах. Частина 1. Розділи 1-8 / [Л. В. Глушко, С. В. Федоров, І. М. Скрипник та ін.]. – 2-е видання. – Київ: Медицина, 2022. – 584 с. – Доступно: <https://www.medpublish.com.ua/images/pdf/75156.pdf>
2. Внутрішні хвороби: підручник у 2-ох частинах. Частина 2. Розділи 9–24 / [Л. В. Глушко, С. В. Федоров, І. М. Скрипник та ін.]. – 2-е видання. – Київ: Медицина, 2022. – 584 с. – Доступний фрагмент: <https://www.medpublish.com.ua/vnutrishni-hvorobi-u-2-chastinah-chastina-2-rozdili-924-pidruchnik-lv-glushko-sv-phedorov-im-skripnik-ta-in/p-945.html?language=>
3. Актуальні питання внутрішньої медицини (в схемах і таблицях): навчальний посібник / за заг. ред. О. М. Біловола ; О. М. Біловол, О.Є. Березін, М. В. Власенко та ін. ; МОЗ України, Харків. нац. мед. ун-т. - Харків : ХНМУ ; Львів : Новий світ-2000, 2022. - 339 с. : іл. ; 24 см. - Авт.: с. 3-6. - Бібліогр.: с. 326-339. - 300 прим. - ISBN 978-966-418-328-1.
4. Практикум із внутрішньої медицини: Терапія : навчальний посібник [для студентів мед. (фармац.) закладів фахової передвищої освіти] / за ред. О. С. Стасишин ; О. С. Стасишин, Р. В. Задорожний, В. О. Сінюгіна та ін. - 2-е вид., перероб. та доп. - К. : Медицина, 2021. - 135 с. : іл., фот. - Бібліогр.: с. 135. - ISBN 978-617-505-892-3 :

15. Інформаційні ресурси

https://info.odmu.edu.ua/chair/internal_diseases/files/146/ua
<https://www.umj.com.ua/article/200731/vimogi-pmg-2021-pervinna-medichna-dopomoga>
<https://vseosvita.ua/test/31f-14052021-dohliad-za-khvorymy-91474.html>
<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/;3915125.html>
<https://thes.bncf.firenze.sbn.it/termine.php?id=17158>

Розробники: к.мед.н., доцент Наталія Дігтяр; к.мед.н., доцент Наталія Герасименко; асистент Яніна Авраменко.